

සේවා නියුක්ති ආදායම මත බදුකරණය

ඉන්දික ජයවීර

JMC Jayasekera Management Centre (Pvt) Ltd
Pioneers in Professional Education

65/2A, Chittampalam Gardiner Mawatha, Colombo 02 | T: +94 112 430451 | E: info@jmc.lk | F: +94 115 377917

සේවා නියුක්ති ආදායමේ තක්සේරු වන ආදායම (Assessable Income for Employment Income)

යම් පුද්ගලයෙකු යම් ගෙවීමක් සඳහා සේවක සේවක සම්බන්ධතාවයක් මත සිදු කරන සේවා සැපයීම් සේවා නියුක්ති ආදායම ලෙස සැලකිය හැකි වේ.

2017 අංක 24 දරණ දේශීය ආදායම් පනතේ 5 වැනි වගන්තිය අනුව සහ අනෙකුත් වගන්ති අනුව සේවා නියුක්ති ආදායමට බදු ගණනයේදී ප්‍රමුඛතම අවස්ථාව හිමිව ඇත. එනම් බදු ගණනයේදී එය පළමුවෙන්ම සලකා බැලීම සිදු කළ යුතුව ඇත.

5 වැනි වගන්තිය අනුව,

තක්සේරු වර්ෂයක සඳහා යම් පුද්ගලයෙකුට සේවා නියුක්තියෙන් ලැබෙන ආදායම එම තක්සේරු වර්ෂය සඳහා එම පුද්ගලයාගේ සේවා නියුක්තියෙන් ලද ලැබීම් සහ ලාභ ලෙස සලකා බැලිය යුතු වේ.

පනතේ 195 වැනි වගන්තියේ ,සේවා නියුක්තිය, යන්න නිර්වචනය කර ඇත.

(අ)

- (i) වෙනත් යම් තැනැත්තකුගේ සේවයෙහි යෙදී සිටින පුද්ගලයකුගේ තත්ත්වය:
- (ii) යම් අස්ථිත්වයක :ෂබ්චසචන* කළමනාකරු ලෙස යම් පුද්ගලයෙකුගේ තත්ත්වය:
- (iii) ඉටු කරනු ලබන සේවාවන් සම්බන්ධයෙන් යම් ස්ථාවර හෝ නිශ්චය කරනු ලැබිය හැකි පාරිශ්‍රමික සඳහා හිමිකම ලබාදෙන, යම් පුද්ගලයෙකුගේ තත්වය:
- (iv) යම් පුද්ගලයකු විසින් දරන යම් රජයේ ධුරයක්:
- (v) සේවායෝජකයකුගෙන් හෝ සේවායෝජකයකු වෙතින් යම් ගෙවීමක් ලබන හෝ ලැබීමට ඇති හෝ සේවා නියුක්තියකු ලෙස හේ ඒ හා සමාන තත්ත්වයකින් වෙනත් යම් ප්‍රතිලාභ ලබන යම් පුද්ගලයකුගේ තත්වය:
- (vi) යම් සංස්ථාවක හෝ සමාගමක අධ්‍යක්ෂවරයෙකු ලෙස ඇති තත්ත්වය, අදහස් වන අතර

(ආ) ඊට යම් අතීත , වර්තමාන, හෝ අනාගත සේවා නියුක්තියක් ද ඇතුළත් වේ.

මෙම නිර්වචනයට අනුව අතීත, වර්තමාන හෝ අපේක්ෂිත සේවා නියුක්තියද ඇතුළත් කල යුතුව ඇත.

අතීත සේවා නියුක්ති ආදායම

විදුර මහතා ඉංජිනේරුවරයෙකු වන අතර වසර 05 ක කාලයක් ශාඛා ඉන්ඩස්ට්‍රිස් ආයතනයේ සේවය කර ඉන් ඉවත් වී ජපානයට අයත් ගොඩනැගිලි ඉදිකිරීම් සමාගමේ ශ්‍රී ලංකාවේ ශාඛාවේ ප්‍රධාන ඉංජිනේරුවරයා ලෙස කටයුතු කරයි. පෙර ආයතනය සමඟ තවමත් සුභඳ සම්බන්ධතා පවත්වාගෙන යන අතර එම ආයතනයට අදාල කාර්මික කටයුතු වලට අදාලව ලැබෙන විකාසාර්ථක අවස්ථා එම ආයතනය ලබා දීමට කටයුතු දීමට කටයුතු කරනු ලබයි. ඒ අනුව විදුර මහතාට එම ගනුදෙනුවල වටිනාකමින් 5% මුදලක් ලබා දීමට ශාඛා ආයතනය කටයුතු කරයි.

මෙම ලැබීම් විදුර මහතාගේ අතීත සේවා නියුක්තියට අදාලව ඇතිවන වර්තමාන ලැබීමක් වන බැවින් එයද, සේවා නියුක්ති ආදායමට ගණනයේදී සලකා බැලිය යුතු වේ.

අපේක්ෂිත සේවා නියුක්ති ආදායම

කුමාරතුංග මහතා පළපුරුදු විකුණුම් කළමනාකරුවෙකු වන අතර වර්තමානයේදී ප්‍රධාන පාරිභෝගික භාණ්ඩ විකුණුම් කරනු ලබන ආයතනයක් විකුණුම් කළමනාකරු ලෙස සේවය කරනු ලබයි. එම සමාගම හා තරඟකාරී ආයතනයක් විසින් කුමාරතුංග මහතාට සේවයට බැඳීමට ආරාධනාවක් ලැබුනද එයට එකඟ නොවීය. එම මහතා එකඟ කර ගැනීම සඳහා, සිය පවුල සඳහා විදේශ සංචාරයක් ලබා දෙන ලද අතර ඒ සඳහා එම ආරාධිත සමාගම රු. 2,000,000 පමණ වැය කර ඇත. ඉන්පසුව මා 04 ට පමණ පසුව ආරාධනාව පිළිගැනීමට එකඟ විය. නමුත් වෙළඳපොල තුල ඇති වූ වෙනස්කම් හේතුවෙන් කුමාරතුංග මහතා බඳවා ගැනීම සිදු නොකිරීම එම ආරාධිත ආයතනය තීරණය කළ අතර, කුමාරතුංග මහතා පෙර සමාගම සමඟ සේවයේ නිරත වී සිටී.

එම රු. 2,000,000 වටිනාකමින් යුත් විදේශ සංචාරය සඳහා දරන ලද වියදම අපේක්ෂිත සේවා නියුක්තිය වෙනුවෙන් ලද ලැබීමක් ලෙස සලකා බද්දට යටත් විය යුතු වේ.

පහතේ 195 වැනි වගන්තිය අනුව ,සේවා නියුක්තිය, යන්නෙන් යම් සේවා නියුක්තියක නිරත යම් පුද්ගලයෙකු අදහස් වේ.

පහතේ 195 වැනි වගන්තිය අනුව ,සේවායෝජකයා, යන්නෙන්, යම් සේවා නියුක්තියක සේවා නියුක්තියෙහි නිරත කරවන හෝ ඔහු වෙත වැටුප් ගෙවනු ලබන හෝ කලින් සේවා නියුක්තියකුව සිටි සේවා නියුක්තියකුට හෝ වෙනත් යම් තැනැත්තකුට එම සේවා නියුක්තියාගේ පූර්වා සේවා සඳහා යම් විශ්‍රාම වැටුපක් හෝ වෙනත් යම් පාරිශ්‍රමිකයක් ගෙවනු ලබන, යම් තැනැත්තෙකු අදහස් වේ. මෙහි පහත අනුරූප සටහනෙහි නිශ්චිතව දක්වා ඇති තැනැත්තා ඇතුළත් වේ.

අස්ථිඵලයක්	තැනැත්තා
සමාගමක් හෝ සංස්ථාගත කළ හෝ නොකළ පුද්ගල මණ්ඩලයක්	ඒ සමාගමේ හෝ පුද්ගල මණ්ඩලයේ අධ්‍යක්ෂවරයා, ලේකම්වරයා, කළමනාකරු හෝ වෙනත් ප්‍රධාන නිලධාරියා
හවුල් ව්‍යාපාරයක්	ප්‍රමුඛ හවුල්කරු හෝ ශ්‍රී ලංකාව තුළ වාසිකව සිටින යම් ක්‍රියාකාරී හවුල්කරුවෙකු, සහ කිසිදු ක්‍රියාකාරී හවුල්කරුවකු ශ්‍රී ලංකාව තුළ වාසිකව නොසිටින හවුල් ව්‍යාපාරයක් සම්බන්ධයෙන් වන විට, ඒ හවුල් ව්‍යාපාරයේ ශ්‍රී ලංකාවේ සිටින අනුයෝජිතයා
භාරයක්	භාරයේ භාරකරු හෝ භාරකරුවන්
නිර්වාසිත තැනැත්තෙකු	ඒ තැනැත්තාගේ ශ්‍රී ලංකාවේ සිටින අනුයෝජිතයා හෝ ඇටෝර් බලකරු
රජයේ ආයතනයක්	ගණකාධිකාරීවරයා හෝ මූල්‍ය අධ්‍යක්ෂවරයා හෝ පරිපාලන නිලධාරියා හෝ දෙපාර්තමේන්තු හෝ ආයතන ප්‍රධානියා හෝ අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරයා හෝ කොමිෂන් සභාවේ හෝ කමිටුවේ සභාපතිවරයා හෝ පාරිශ්‍රමිකය ගෙවන වෙනත් යම් තැනැත්තෙකු:

බද්දට යටත් කිරීමේ පදනම

දේශීය යටත් පනතේ 21 වැනි වගන්තිය අනුව යම් පුද්ගලයෙකු විසින් සේවා නියුක්තියෙන් ලැබෙන ආදායම ගණනයේදී එම පුද්ගලයා විසින් ආදායම් බදු ගණනය කිරීමේ වාරික සඳහා **මුදල් පදනම**, මත සලකා බැලිය යුතු වේ.

පනතේ 22 වැනි වගන්තිය අනුව මුදල් පදනම මත ගිණුම් තැබීම යනු ,

- (a) යම් තැනැත්තෙකුට ගෙවීමක් ලැබුණු විට හෝ ගෙවීමක් ලැබීමට සැලසු වූ විට එම තැනැත්තා එම මුදල උපයා ගැනීමක් ලෙසත්,
- (b) යම් තැනැත්තෙකු විසින් යම් වියදමක් හෝ වෙනත් මුදලක් ගෙවනු ලැබූ විට එම තැනැත්තා එය වැය කරනු ලැබූ ලෙස සැලකීම වේ.

මුදල් පදනම යටතේ ආදායම් හඳුනා ගැනීම

සංඛ මහතා විදුලක නිෂ්පාදකගේ සමාගමේ නිෂ්පාදන කළමනාකරු ලෙස සේවයේ නිරත වී සිටි අතර 2017/18 තක්සේරු වර්ෂයට ලාභයට අදාළ ප්‍රසාද දීමනාව 2018 අප්‍රේල් 10 වෙනි දින ගෙවීම සිදු කරන ලදී.

මුදල් පදනමට අනුව ආදායම ලද දිනයට අනුව බදු සඳහා සලකා බැලිය යුතු බැවින් 2018/19 තක්සේරු වර්ෂයට අදාළව සංඛ මහතාගේ සේවා නියුක්ති ආදායමක් ලෙස බදු ගණනය සඳහා සලකා බැලිය යුතු වේ.

තක්සේරු වර්ෂයක් සඳහා යම් පුද්ගලයෙකුට සේවා නියුක්තියෙන් ලැබෙන ලැබීම් සහ ලාභ ගණනය කිරීමේ දී එම තක්සේරු වර්ෂය තුළ දී ඒ පුද්ගලයාට ඒ සේවා නියුක්තියෙන් ලැබුණු හෝ උපයන ලද පහත දැක්වෙන මුදල් ප්‍රමාණ ඇතුළත් කරනු ලැබිය යුතුය.

- (i) වැටුප්, පඩිනඩි, නිවාඩු පඩි, අතිකාල දීමනා, ගාස්තු, විශ්‍රාම වැටුප්, කොමිස් මුදල, පාරිභෝජක, ප්‍රසාද දීමනා සහ වෙනත් සමාන ගෙවීම්
- (ii) ජීවන වියදම් දීමනා, යැපීම් දීමනා, ගෙවල් කුලී, සංග්‍රහ වියදම් දීමනා හෝ ගමන් වියදම් දීමනා ඇතුළු පෞද්ගලික දීමනා ගෙවීම්
- (iii) යම් පුද්ගලයකු හෝ එම පුද්ගලයාගේ ආශ්‍රිත තැනැත්තෙකු (ඥාතියෙකු) විසින් දරන ලද වියදම් නිදහස් කිරීම හෝ ප්‍රතිපූර්ණය කිරීම සඳහා ගෙවනු ලබන වියදම්
- (iv) සේවා නියුක්ති කොන්දේසි වලට එකඟ වීම වෙනුවෙන් එම පුද්ගලයාට කරනු ලබන ගෙවීම්,
- (v) සේවා නියුක්තියන් අතිරික්ත වීම හෝ සේවා නියුක්තිය අහිමි වීම හෝ සේවා නියුක්තිය අවසන් කිරීම නිසා කරනු ලබන ගෙවීම්
- (vi) (3) වන උපවගන්තියේ (ඊ) ඡේදයට යටත්ව, සේවා නියුක්තියා වෙනුවෙන් විශ්‍රාම අරමුදලකට ගෙවන ලද විශ්‍රාම දායක මුදල් සහ සේවා නියුක්තිය සම්බන්ධයෙන් විශ්‍රාම යාමේදී ලැබෙන මුදල්
- (vii) යම් පුද්ගලයකුගේ හෝ එම පුද්ගලයාගේ ආශ්‍රිත තැනැත්තකුගේ ප්‍රතිලාභය උදෙසා වෙනත් තැනැත්තකුට කරනු ලබන ගෙවීම් හෝ පැවරීම
- (viii) යම් පුද්ගලයකු විසින් හෝ එම පුද්ගලයාගේ ආශ්‍රිත තැනැත්තෙකු විසින් සේවා නියුක්තිය ප්‍රකාරව ලබාගත් හෝ උපයාගත් ප්‍රතිලාභවල සාධාරණ වෙළඳපල වටිනාකම
- (ix) සේවා නියුක්තිය සම්බන්ධයෙන් ලද ත්‍යාග ඇතුළු වෙනත් ගෙවීම්

සේවා නියුක්ති ආදායම ගණනයේදී ඉවත් කළ යුතු ලැබීම් හා ලාභ

පනතේ 5 වැනි වගන්තිය අනුව,

යම් තක්සේරු වර්ෂයක් සඳහා යම් පුද්ගලයෙකුට සේවා නියුක්තියෙන් ලැබෙන ලැබීම් සහ ලාභ ගණනය කිරීමේදී පහත දැක්වෙන දෑ බැහැර කරනු ලැබිය යුතුය.

- (i) නිදහස් කරන ලද මුදල් ප්‍රමාණ සහ අවසාන රඳවා ගැනීමේ ගෙවීම්
- (ii) සේවයේ ප්‍රතිපූර්ණය වෙනුවෙන් ඒ පුද්ගලයා විසින් දරන ලද වියදම් නිදහස් කිරීම හෝ ප්‍රතිපූර්ණය කිරීම
- (iii) සියලු පූර්ණ කාලීන සේවා නියුක්තියන්ට සමාන කොන්දේසි මත ප්‍රතිලාභ අත්වන අවස්ථාවක දී, එම පුද්ගලයාගේ දන්ත වෛද්‍ය හෝ වෛද්‍ය හෝ සෞඛ්‍ය රක්ෂණ වියදම් නිදහස් කිරීම හෝ ප්‍රතිපූර්ණය කිරීම
- (iv) ප්‍රමාණය, වර්ගය සහ වාර ගණන අනුව, සේවා යෝජකයා විසින් ගිණුම් පෙන්වීම හෝ අදාළ පුද්ගලයාට වෙන් කිරීම අසාධාරණ හෝ පරිපාලනමය වශයෙන් ප්‍රායෝගික නොවීම හේතු කොටගෙන, විශේෂ සැලකිල්ලක් නොදැක්වීමේ පදනම මත සේවා නියුක්තියන්ට කරනු ලබන ගෙවීම් හෝ උපචිත වන ප්‍රතිලාභ
- (v) ((2) වන උපවගන්තියේ (ඒ) ඡේදයේ සඳහන්) සේවා නියුක්තියන් උදෙසා වූ කොටස් යෝජනා ක්‍රමයක් යටතේ, සේවා නියුක්තියකුට ප්‍රදානය කර ඇති කොටස් අත්කර ගැනීමේ අයිතිවාසිකමක වටිනාකම හෝ අත්කර ගැනීමට මනාපය පළ කිරීමට ඉඩ දී ඇති කොටස්වල අදාළ අවස්ථාවේ වටිනාකම සහ
- (vi) කොමසාරිස් ජනරල්වරයා විසින් නිශ්චිතව දක්වනු ලබන කොන්දේසි වලට යටත්ව, කොමසාරිස් ජනරල්වරයා විසින් අනුමත කරන ලද විශ්‍රාම වැටුප්, අර්ථසාධක හෝ ඉතිරි කිරීමේ අරමුදලක හෝ අර්ථසාධක හෝ ඉතිරි කිරීමේ සමිතියක සේවා නියුක්තිකයාගේ ගිණුමට සේවා යෝජකයා විසින් ගෙවනු ලබන දායක මුදල්.
- (vii) කොටස් අත්කර ගැනීම සඳහා යම් මනාපයක් පළ කිරීමේ හෝ අයිතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස විභජනය කරන ලද කොටස් ඇතුළත්ව, සේවා නියුක්තිකයන් උදෙසා වූ කොටස් යෝජනා ක්‍රමයක් යටතේ විභජනය කරන ලද කොටස්වල ඒ විභජනය කරන ලද අවස්ථාවේ වෙළඳපල වටිනාකමෙන්, එම කොටස් සඳහා සේවා නියුක්තියාගේ දායක මුදල අඩු කළ විට ලැබෙන වටිනාකම.

බදු නිදහස් සේවා නියුක්ති ආදායම්

- a) i. යම් තැනැත්තෙකුට සිදු වූ පෞද්ගලික හානියක් වෙනුවෙන් හෝ
- ii. වෙනත් තැනැත්තෙකුගේ මරණයක් සම්බන්ධයෙන් වන්දි හෝ පරිතෝෂකයක් ලෙස යම් තැනැත්තෙකුට ගෙවන ලද මුදල් ප්‍රමාණය
- b) දේශීය ආදායම් කොමසාරිස්වරයා :කර්මසෘක්ෂා* අනුමත කරන ලද අර්ථ සාධක අරමුදලකින් විශ්‍රාම යන අවස්ථාවේදී සේවකයාට ගෙවනු ලබන මුදල් ප්‍රමාණය
- c) 1987 අප්‍රේල් මස 01වන දින හෝ ඉන් පසුව කාලයට අදාළ විශ්‍රාම අරමුදලකින් හෝ සේවා නියුක්ති භාර අරමුදලකින් මුදල් අයෝජනයෙන් ලද ආයෝජන ආදායම් ලැබීම්
- d) ශ්‍රී ලංකා රජය හෝ රජයේ ආයතනයක් මගින් රජයේ විශ්‍රාමිකයෙකුට විශ්‍රාම ආදායම් ලෙස ගෙවනු ලබන ප්‍රමාණය
- e) රජයේ සේවකයෙකුට ලැබෙන වාහන බලපත්‍රයකින් එකී සේවකයාට උද්ගතවන ප්‍රතිලාභය

- f) තානාපති විනිවිදකරණ නීතියක් හෝ ඊට සමාන ජාත්‍යන්තර නීතියක් මගින් විධිවිධාන සලසා ඇති ප්‍රමාණයට වරප්‍රසාද හිමි විය යුතු යම් පුද්ගලයෙකුගේ ආදායම

සේවා නියුක්ති ආදායමෙන් වියදම් අඩු කිරීම

දේශීය ආදායම් පහතේ 10 වැනි වගන්තිය අනුව සේවා නියුක්ති ආදායම ගණනයේදී කිසිදු වියදමක් අඩු කිරීමට ඉඩ දෙනු නොලැබේ.

වියදම් අඩු කිරීම ඉඩ නොදීම

විරාජී මහතා ඊක සමූහ ව්‍යාපාරයේ ප්‍රධාන ගණකාධිකාරී ලෙස සේවය කරයි. ආයතනයට යෑමට සහ ඒමට තම මෝටර් රථය භාවිතා කරන අතර ඒ සඳහා කිසිදු දීමනාවක් ආයතනයෙන් හිමි නොවන බැවින් ආදායම් බදු සඳහා සේවා නියුක්ති ආදායම ගණනයේදී දරන ලද රු. 750,000/- වියදම අඩු කිරීමට ඉල්ලා ඇත.

10 වැනි වගන්තිය අනුව කිසිදු අඩු කිරීමකට ඉඩ දිය නොහැකි බැවින් දරන ලද මෙම වියදම බදු සඳහා ආදායම ගණනයේදී අඩු කළ නොහැකි වේ.

ප්‍රතිලාභවල වටිනාකම තීරණය කිරීම

සේවායෝජකයාගේ හෝ වෙනත් යම් පාර්ශවයකින් සේවා නියුක්තියට අදාලව ලැබෙන මූල්‍යමය ගෙවන ප්‍රතිලාභවල වටිනාකම අනුව බදු ගණනය සඳහා යොදා බැලිය යුතු වේ. එහිදී පහත සඳහන් අනුපිලිවෙල යොදා ගැනීම කළ යුතු වේ.

1. දේශීය ආදායම් කොමසාරිස්වරයා හෝ අමාත්‍යවරයා විසින් නිශ්චිතව දක්වා ඇති ප්‍රතිලාභවල වටිනාකම යොදා ගැනීම.
2. එලෙස, නිශ්චිත නියෝගයක් ලබා දී නොමැත් නම් එහි වෙළඳපොල අගය හඳුනා ගැනීම සිදු කිරීම.
3. එසේ නිශ්චිත නියෝගයකුත් නොමැති වෙළඳපොල වටිනාකම හඳුනාගත නොහැකි අවස්ථාවන් වලදී වෙනත් යම් කෙනෙක් එම ප්‍රතිලාභය ලබා ගැනීමට දරන ලද පිරිවැය ප්‍රතිලාභයේ වටිනාකම ලෙස හඳුනා ගැනීම සිදු කළ යුතු වේ.

2017 අංක 24 දරණ පනතට අදාලව නිකුත් කළ නියෝගයේ සඳහන් පරිදි ප්‍රතිලාභවල වටිනාකම් පහත ලෙස හඳුනා ගැනීම සිදු කළ යුතු වේ.

- 1) සේවකයෙකුට ලබා දෙන කොටස්වල වටිනාකම සේවායෝජකයා විසින් සේවකයන්ට කොටස් විකුණා කිරීමකින් හෝ කොටස් අත්පත් කර ගැනීමට වාරණයක් ලබා දී ඇති විට ඉන් ප්‍රතිලාභයක් ඇති විට එය නොමිලේ හෝ අඩු වටිනාකමට ලබා දීම සිදු කළ යුතු වේ. එහිදී ප්‍රතිලාභය පහත ලෙස හඳුනා ගැනීම කළ යුතු වේ.

$$\text{කොටස්වල ප්‍රතිලාභය} = \frac{\text{කොටස්වල/කොටස්}}{\text{වරණවල වෙළඳපොල වටිනාකම}} - \frac{\text{කොටස්}}{\text{වරණ සඳහා සේවකයා දැරූ පිරිවැය}} / \frac{\text{සේවකයා දැරූ පිරිවැය}}$$

විදුරංග මහතා සමාගමේ වසර 10 පමණ සේවා කාලයක් සම්පූර්ණ කිරීම මත සේවකයන් සඳහා කොටස් බෙදා හැරීමේ ක්‍රමයක් 'ෂීඩ්' යටතේ සමාගමේ කොටස් 2,000 ක් හිමිකමක් ලද අතර එය ලබා ගැනීමට එක කොටසකට රු. 20 බැගින් ගෙවීමට සිදු විය. එදිනට එම කොටසක වෙළඳපොල වටිනාකම රු. 50 ලෙස තීරණය කරන ලදී.

කොටස් හිමිකම ලැබීමෙන් විදුරංග මහතාට ලද සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභය හඳුනා ගන්න.

සේවයෝජකයා විසින් සපයනු ලබන ඕනෑම නිවාසයක වටිනාකම

සේවයෝජකයා විසින් සපයනු ලබන ඕනෑම නේවාසික ස්ථානයක වටිනාකම ලෙස අවස්ථානුකූලව වෙළඳපොල වටිනාකම විය යුතුය.

1. වෙළඳපොල වටිනාකම නිශ්චය කරගත නොහැකි අවස්ථාවන් වලදී පහත ලෙස එහි වටිනාකම තීරණය කළ යුතු වේ.

මාසික වේතනය (රු.)	මාසික මූල්‍ය නොවන ප්‍රතිලාභය (රු.)		
	වර්ෂනම් බදු වලට යටත් ප්‍රදේශ	වර්ෂනම් බදු වලට යටත් නොවන ප්‍රදේශ	වතු බංගලා
200,000 ට හෝ ඊට අඩු	20,000 ක් හෝ වේතනයෙන් 12.5% යන අගයන්ගෙන් අඩු අගය	15,000 ක් හෝ වේතනයෙන් 10% යන අගයන්ගෙන් අඩු අගය	10,000 ක් හෝ වේතනයෙන් 7.5% යන අගයන්ගෙන් අඩු අගය
200,000 ට වැඩි	40,000 ක් හෝ වේතනයෙන් 12.5% යන අගයන්ගෙන් අඩු අගය	30,000 ක් හෝ වේතනයෙන් 10% යන අගයන්ගෙන් අඩු අගය	20,000 ක් හෝ වේතනයෙන් 7.5% යන අගයන්ගෙන් අඩු අගය
ගෘහ භාණ්ඩ සහිත නිවසක් වූ විට	වේතනයෙන් 2.5 ක් හෝ 5,000 යන අගයන්ගෙන් අඩු අගය		

සැලකිය යුතුයි:

ඕනෑම නේවාසික ස්ථානයක වටිනාකම තුළ නිවසේ ආරක්ෂාව, ගෘහ සේවිකාවන්, සේවකයන්, රෙදි සේදීමේ වියදම් ඇතුලත් විය යුතු වේ.

- යම් අවස්ථාවකදී එහි සාධාරණ වෙළඳපොල වටිනාකමට වඩා සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභයේ වටිනාකම අඩු අගයක් වේ නම් ඒ අගය වෙනත් ගෘහස්ථ වියදමක් ලෙස සැලකිය යුතු වේ.

උදාහරණ:

1. සෝමසුන්දර මහතා ABC සමාගමේ විධායක අධ්‍යක්ෂකවරයෙක් ලෙස කටයුතු කරයි. ඔහුගේ මාසික වේතනය 300,000 ක් වන අතර නේවාසික පහසුකම් සඳහා නිවසක් ලබා දී ඇත.
 - (i) එම නිවසේ මාසික කුලිය රු. 100,000 ක් ආයතනය විසින් ගෙවනු ලබයි නම් ප්‍රතිලාභය තීරණය කරන්න.
 - (ii) මෙම නිවස ආයතනය අයත් නිවසක් වේ නම් එය වර්ෂනම් බලප්‍රදේශයක පිහිටා ඇත්නම් ඇතිවන ප්‍රතිලාභය තීරණය කරන්න.
 - (iii) මෙම නිවස සමඟ ගෘහ භාණ්ඩ ලබා දී ඇත්නම් ඒ වෙනුවෙන් සලකා බැලිය යුතු ප්‍රතිලාභය තීරණය කරන්න.

(iv) ඉහත සඳහන් සියළු තොරතුරු එක්ව ගත් විට හඳුනාගත හැකි ගෘහස්ථ වියදම තීරණය කරන්න.

2. සේවයෝජකයා විසින් යම් නිවසක් වෙනුවෙන් වියදම් ප්‍රතිපූර්ණයක් සිදු කර ඇත්නම් සත්‍ය වියදම ලෙස සැලකිය යුතු වේ.

3. සපයනු ලබන ප්‍රවාහන පහසුකමේ වටිනාකම

සේවයෝජකයා විසින් සේවකයෙකුට යම්කිසි මෝටර් රථයක් පූර්ණ කාලීන හෝ අර්ධ කාලීන ලෙස පෞද්ගලික භාවිතයට යොදාගන්නා විට ඉන් ඇතිවන ප්‍රතිලාභය එහි වෙළඳපොල වටිනාකම අනුව බද්දට යටත් විය යුතු වේ. එහි වෙළඳපොල වටිනාකම හඳුනාගත නොහැකි නම් පහත් කොන්දේසි අනුව වටිනාකම තීරණය කළ යුතු වේ.

I. සේවා යෝජකයා විසින් පෞද්ගලික පරිහරණය සඳහා විධිමත් වාර්තා තබාගෙන යම් වාහනයක් ලබාදී ඇති විට,

a) ඕනෑම මෝටර් රථයකට කිලෝමීටර් 1 කට රු. 25 විය යුතු වේ.

b) ඕනෑම මෝටර් සයිකලයකට කිලෝමීටර් 1 කට රු. 5 විය යුතු වේ.

II. පෞද්ගලික පරිහරණය සඳහා විධිමත් වාර්තා නොමැති නම් වාහනයේ ධාරිතාවය පදනම් කර ගනිමින් පහත වගුව අනුව මාසික ප්‍රතිලාභය තීරණය කළ යුතු වේ.

එන්ජින් ධාරිතාව	මාසික මූල්‍ය නොවන ප්‍රතිලාභ වටිනාකම (රු.)		
	වාහනය	රියදුරු	ඉන්ධන
1,800cc ට නොවැඩි පෙට්‍රල්, ඩීසල් සහ හයිබ්‍රිඩ් 200kw ට නොවැඩි විද්‍යුත් (electrical) වාහන	20,000	10,000	20,000
1,800cc ට වැඩි පෙට්‍රල්, ඩීසල් සහ හයිබ්‍රිඩ් 1,800cc ට වැඩි පෙට්‍රල්, ඩීසල් සහ හයිබ්‍රිඩ්	35,000	10,000	30,000

III. සේවකයෙකුට පෞද්ගලික පරිහරණය සඳහා ලබා දුන් මෝටර් සයිකලයකට ප්‍රතිලාභය

(a) සේවයෝජකයා විසින් **ඉන්ධන සහිතව** මෝටර් සයිකලයක් ලබා දී ඇති විට මාසිකව රු. 5,000 වටිනාකමක් ප්‍රතිලාභය ලෙස සැලකිය යුතු වේ.

(b) මෝටර් සයිකලයක් **ඉන්ධන රහිතව** ලබාදී ඇති විට මාසිකව රු. 3,000 ක ප්‍රතිලාභයක් ලෙස සැලකිය යුතු වේ.

4. සේවයෝජකයා විසින් සපයනු ලබන අනෙකුත් ප්‍රතිලාභ, අනෙකුත් ප්‍රතිලාභ සැපයීමක් වේ නම්, ඒවා දී ඇති කොන්දේසීන්ට යටත්ව තීරණය කළ යුතු වේ.

• ප්‍රතිලාභයේ ස්වභාවය	• ප්‍රතිලාභ වටිනාකම
ප්‍රවාසිකයන් (expatriates) හට සපයන හෝටල් පහසුකම්	100% පිරිවැය
සහනදායී අනුපාතයක් යටතේ ලබාදෙන ණය	සහනදායී අනුපාතය සහ දේශීය අදායම් කොමසාරිස් ජනරාල් විසින් නිශ්චය කරනු ලබන වෙළඳපොල අනුපාතයෙන් 50% දේශීය ආදායම් කොමසාරිස් ජනරාල් විසින් 2018/19 තක්සේරු වර්ෂය සඳහා නිශ්චය කරන ලද වෙළඳපල අනුපාතය 9.08% කි.
සේවකයන් ආදිය සැපයීම	100% පිරිවැය
විදුලිය, ගෘහ ආදිය සැපයීම	100% පිරිවැය
වෛද්‍ය ප්‍රතිලාභ සැපයීම	වෛද්‍ය බිල්පත් 100%
නොමිලයේ සපයන ආහාර	100% පිරිවැය
දුන්ත වෛද්‍ය හෝ සෞඛ්‍ය රක්ෂණ වියදම් ගෙවීම, පූර්ණකාලීනව සේවකයින්ට සමාන ප්‍රතිලාභ ලබාගත නොහැක නම්, දුන්ත වෛද්‍ය හෝ සෞඛ්‍ය රක්ෂණ වියදම් පියවීම	100% පිරිවැය
දුරකථන බිල්පත් ගෙවීම	50% පිරිවැය
කාර්යාල කටයුතු නොවන කටයුතු සඳහා ලබාදෙන ගුවන් ටිකට්ටු	100% පිරිවැය
බදු ගෙවීම	ගෙවූ බදු මුදල

සේවා නියුක්ති විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ

සේවා නියුක්තිකයෝ විශ්‍රාම ගැනීමකදී හෝ රැකියාව අහිමි වීමකදී ලද ප්‍රතිලාභයන් චිකවර ලැබීම් ලෙස බදු ගණනයේදී ඇතුළත් කල යුතු වේ.

විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභයන් යන්නට පහත දෑ ඇතුළත් වේ.

1. විශ්‍රාම පාරිතෝෂික
2. සංයුක්ත විශ්‍රාම වැටුප්
3. සේවක භාරකාර අරමුදලින් ලැබීම්
4. සේවක අර්ථසාධක අරමුදලින් ලැබීම් (පරිපාලන / අනුමත)
5. සේවක අහි වීම සඳහා වන්දි

සේවකයන්ට ඒකාකාරීව අදාල වන ලෙස යම් ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය කරමින් සේවක වන්දි ගෙවීමක් සිදු කරයි නම්, සහනදායී බදු අනුපාත යටතේ බද්දට යටත් වන අතර එසේ නොවේ නම්, සමාන්‍ය බදු අනුපාතයන් යටතේ බද්දට යටත් විය යුතු වේ.

විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ සඳහා අදාළ සහනදායී බදු අනුපාතයන්

(a) දායක කාලසීමාව හෝ සේවා කාලය වසර 20 ක් හෝ ඊට අඩුවන අවස්ථාවකදී.

විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභයේ ලබන මුළු ආදායම	බදු අනුපාතය
පළමු රු. 2,000,000/-	0%
ඊළඟ රු. 1,000,000	5%
ඉතිරිය මත	10%

(b) දායක කාලසීමාව හෝ සේවා නියුක්ති කාලසීමාව වර්ෂ 20 කට වඩා වැඩි වන අවස්ථාවකදී.

විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභයේ ලබන මුළු ආදායම	බදු අනුපාතය
පළමු රු. 5,000,000/-	0%
ඊළඟ රු. 1,000,000	5%
ඉතිරිය මත	10%

උපයන විට ගෙවීම් බදු (Pay as Your Earn (PAYE))

දේශීය ආදායම් පනතේ 83 වැනි වගන්තිය අනුව සේවා යෝජකයෙකු තම සේවකයෙක් සඳහා මූල්‍යමය සහ මූල්‍යමය නොවන බද්දට යටත් සේවා නියුක්ති ආදායම් ගැනීමේදී හෝ බැර කළ අවස්ථාවකදී දේශීය ආදායම් කොමසාරිස් ජෙනරාල්වරයා විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද බදු වක්‍රය භාවිතා කරමින් බදු අඩු කිරීම කල යුතු වේ. එසේ අඩු කරන ලද රඳවා ගැනීමේ බද්ද ඊළඟ මස 15 වැනි දිනට පෙර දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවට ශේෂණය කිරීම කළ යුතු වේ.

මූලික සේවා නියුක්තිය

යම් පුද්ගලයෙක් සේවා නියුක්තිකයන් කිහිපයක් සිදු කරන අවස්ථාවන්හිදී මූලික සේවා නියුක්තිය හඳුනා ගැනීම සඳහා මූලික සේවා නියුක්ති ප්‍රකාශයක් ලබා දීම සිදු කළ යුතු වේ. යම් පුද්ගලයෙකු සඳහා එක් මූලික සේවා නියුක්තියක් පමණක් තිබිය හැකි අතර ලබා දෙන ලද ප්‍රකාශය සේවකයා ඉවත් කර ගන්නා තෙක් අදාල ලබාදී ඇති ප්‍රකාශනය වලට වන අතරම එසේ ප්‍රකාශනයක් සේවකයා විසින් ලබා දීමක් සිදු කර නොමැති නම් පහත අනුව සේවා යෝජකයා විසින් ද්විතියික සේවා නියුක්තියක් ලෙස සලකන බදු කිරීම කළ යුතු වේ.

ද්විතියික සේවා නියුක්තිය

යම් සේවකයෙකු විසින් මූලික සේවා නියුක්ති ප්‍රකාශ ප්‍රකාශයක් නොලැබුණු සෑම අවස්ථාවකදීම සේවායෝජකයා විසින් අදාල සේවකයා ද්විතියික සේවා නියුක්තියක හිඟ වන බව සලකමින් රඳවා ගැනීමේ බදු අඩු කිරීමේ කාර්යයන් සිදු කළ යුතු වේ. ඒ අනුව ද්විතියික සේවා නියුක්තියකදී බදු අඩු කිරීම පහත ලෙස කළ යුතු වේ.

- (a) සේවකයෙකුට මාසිකව ගෙවනු ලබන මුදල රු. 50,000/- හෝ ඊට අඩු වන්නේ නම් - 10% ක් හෝ
- (b) සේවකයාට මාසික ගෙවීම රු. 50,000/- ඉක්මවන විට 20% ලෙස විය යුතු වේ.

සේවායෝජකයාගේ බැඳීම

PAYE ක්‍රමය යටතේ ලියාපදිංචි වූ සේවායෝජකයන් පහත සඳහන් බැඳීම් සඳහා අනුගතව කටයුතු කළ යුතු වේ.

- (i) දේශීය ආදායම් කොමසාරිස් ජෙනරාල්වරයා විසින් සපයනු ලබන බදු වක්‍රයට අනුව බද්දට යටත් දළ සේවා නියුක්තියට බදු අඩු කිරීම.
- (ii) නියම කරන ලද නිශ්චිත ආකෘති පත්‍ර වලට අනුව නිසි වාර්තා පවත්වා ගැනීම.
- (iii) අඩු කරන ලද රඳවා ගැනීමේ බද්ද ඊළඟ මස 15 වැනි දින හෝ ඊට පෙර දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවට ප්‍රේෂණය කිරීම.
- (iv) දේශීය ආදායම කොමසාරිස් ජෙනරාල්වරයා නියම කරන ලද ආකෘති පත්‍රයකට අදාලව වාර්ෂික ප්‍රකාශය සෑම වර්ෂයකම අප්‍රේල් 30 වැනි දින හෝ ඊට පෙර ලබා දීම.
- (v) තක්සේරු වර්ෂය අවසන් වී එළඹෙන ඊළඟ අප්‍රේල් 30 දින හෝ ඊට පෙර බදු අඩු කිරීමේ සහතිකයක් සේවකයන්ට ලබා දීම.

යම් සේවකයෙකු ඉවත්ව ගියහොත් ඉවත් වූ දින සිට දින 30 ක් ඇතුළත එම සහතිකය ලබාදිය යුතු වේ.

රඳවා ගැනීම්, බදු අඩු කිරීම සඳහා අදාළ බදු වක්‍ර (වගු)

දේශීය ආදායම් කොමසාරිස් ජෙනරාල්වරයා විසින් නියම කරනු ලබන බදු වගුවන් භාවිතා කරමින් බදු අඩු කිරීම සිදු කළ යුතු වේ.

• පළමු වගුව

මූලික රැකියා ප්‍රකාශයක් ඉදිරිපත් කර ඇති යම් සේවකයෙකුගෙන් මාසික බද්දට යටත් සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභයන් සඳහා යොදාගත යුතු වේ.

• දෙවැනි වගුව

චිකට්‍ර ගෙවන වැඩි වටිනාකමින් යුත් ප්‍රතිලාභයන් සඳහා යොදා ගනී. (උදා : ප්‍රසාද දීමනා, හිඟ වැටුප්)

• තුන්වන වගුව

සේවා අන්ත ප්‍රතිලාභයන් ගෙවීමේදී යොදාගත යුතු වේ.

• හතරවන වගුව

ශ්‍රී ලංකාවේ පුරවැසියෙකු නොවන පුද්ගලයෙකුට ගෙවීම් සිදු කිරීමේ දී යොදාගත යුතු වේ.

• පස්වන වගුව

බද්දට යටත් මාසික සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභය රු. 100,000 නොයික්මවන නමුත් වාර්ෂික මුළු සේවා නියුක්ති ප්‍රතිලාභය රු. 1,200,000 ඉක්මවන අවස්ථාවන් වලදී මෙය යොදාගත යුතු වේ.

• හයවන වගුව

සේවකයාගේත් රඳවා ගැනීමේ බදු අඩු කිරීමක් සිදු නොකර සේවයේ ජකයා විසින් බදු ගෙවන අවස්ථාවන් වලදී මෙය යොදාගත යුතු වේ. (බදු මත බදු ගෙවීම)

• හත්වන වගුව

ද්විතීක සේවා නියුක්තිකයන් ලෙස හඳුනාගත් හෝ හඳුනාගත යුතු අවස්ථාවන්හිදී මෙය යොදාගත යුතු වේ.

සේවා නියුක්ති ආදායම සඳහා හිමි සහන

යම් පුද්ගලයෙකුගේ බදු අය කළ හැකි ආදායම ගණනයේදී මුළු තක්සේරු කළ හැකි ආදායම තුළ සේවා නියුක්ති ආදායමින් ගණනය කළ තක්සේරු කළ හැකි ආදායමක් වේ නම්, සේවා නියුක්ති ආදායම රු. 700,000 ක් දක්වා සහනයක් ලබා ගැනීමේ අවස්ථාව හිමි වේ. (5.52)

සේවා නියුක්තිකයෙකු විසින් ආදායම් වාර්තාවක් ධාර දීමේ අවශ්‍යතාවය

පනතේ 94 වැනි වගන්තියේ පළමු උප වගන්තිය අනුව යම් පුද්ගලයෙකුට රඳවා ගැනීම් බදු අඩු කර සේවා නියුක්ති ආදායමක් පමණක් ලැබෙන්නේ නම් වාර්තාවක් භාර දීම අවශ්‍ය නොවේ. නමුත් යම්හෙයකින් වාර්තාවක් භාර දෙන ලෙස දේශීය ආදායම් කොමසාරිස්වරයා විසින් යම් නියම කිරීමක් (වාර්තාවක් නිකුත් කිරීමක්) සිදු කර ඇත්නම් එය භාර දීමට වගකීමෙන් බැඳීමක් ඇති වේ.